

Катерина САЙКО, асист.

ORCID ID: 0009-0004-6984-9157

e-mail: katerynasaiko7@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Київ, Україна

ОЦІНЮВАННЯ ОЦІНЮВАЧА: ЯКІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ НА ІНДУСТРІЙНІЙ ПЛОЩИНІ

Вступ. Оцінюванню якості галузевого перекладу присвячено велику кількість розвідок, у межах яких напрацьовано універсальні або спрямовані на певну площину підходи та моделі. Однак без уваги науковців лишається індустрійна площина, зокрема принципи, підходи та якість роботи тих суб'єктів, що надають послуги оцінювання якості перекладу. Мета пропонованого розсліду полягає у виявленні та розгляді релевантних принципів та критеріїв, якими керуються колективні надавачі послуг оцінювання якості перекладу, крізь призму стандартів ISO 17100 та ISO 5060. Крім того, частину розвідки присвячено вивченню чутливості фахівців до якості перекладу з погляду ключових критеріїв у контексті юридичного перекладу.

Методи. У розвідці застосовано такі методи: сліпий перекладацький експеримент, учасниками якого стали два колективні надавачі послуг оцінювання якості перекладу, порівняльно-перекладознавчий розсліду та пов'язана з ним зіставно-описова метода, а також метода узагальнення.

Результати. Результати здійсненого експерименту продемонстрували, що підходи українських професійних надавачів послуг до оцінювання якості перекладу концепційно не відповідають принципам, закладеним у міжнародних стандартах ISO 17100 та ISO 5060, адже жоден учасник не здійснив категоризації помилок та не надав оцінки якості перекладу за певною шкалою. Крім того, виявлено знижену чутливість надавачів послуг до якості перекладу з погляду термінології та послідовності її відтворення, точності перекладу, мовної норми та інших категорій. Роботі оцінювачів притаманна несистемність та вибіркковість, а деякі їхні втручання спричинилися до виникнення ненаявних до того в перекладі помилок.

Висновки. Результати цієї розвідки посвідчили концепційну неправильність підходів до оцінювання якості галузевого перекладу на

© Сайко Катерина, 2025

українській індустрійній площині, низьку чутливість надавачів послуг до якості перекладу загалом, а також неусвідомлення багатогранності поняття якості. Ці факти вказують на необхідність напрацювання універсальної системи оцінювання якості перекладу, а також на потребу навчання майбутніх фахівців ґрунтовних принципів надання послуги оцінювання якості галузевого перекладу.

Ключові слова: *якість перекладу, оцінювання якості, сліпий перекладацький експеримент, оцінювач.*

Вступ

Технологічний поступ та виникнення малого штучного інтелекту спричинилися до збільшення кількості досліджень, пов'язаних з якістю галузевого перекладу. Актуальною стала потреба виявлення найефективніших систем машинного перекладу та штучного інтелекту, способи оцінювання й поліпшення якості перекладу загалом – а, отже, потреба створення універсальної системи для оцінювання якості перекладу за об'єктивними критеріями. Зауважмо, що релевантні розвідки базуються здебільшого на вивченні такого емпіричного матеріалу, як студентські, публічні та авторизовані переклади. Без дослідницької уваги лишаються непублічні тексти, виконані на індустрійних площах – переклади професійних перекладачів у межах робочих проєктів. Окрім того, невивчені також критерії і принципи, якими керуються експерти індустрійної площини, коли надають послуги оцінювання якості перекладу. Не менш релевантними є питання системності та об'єктивності застосованих критеріїв. Насамкінець важливим є виявлення проблемних закономірностей, зокрема прогалин у підготовці майбутніх фахівців задля вдосконалення їхньої діяльності в майбутньому. На всі ці питання можна відповісти власне завдяки оцінюванню роботи оцінювача. У цьому контексті значущості набуває новий методологічний підхід до перекладознавчих досліджень, *сліпий перекладацький експеримент*, фокусом якого може бути робота колективних надавачів послуг, а, отже, агенцій, що пропонують послуги оцінювання якості перекладу.

Огляд літератури. Низку сучасних розвідок присвячено оцінюванню якості перекладу, посеред того й галузевого. До ключових питань у цьому контексті належить об'єктивність та

суб'єктивність наявних систем та критеріїв. Так, Г. Біттнер вважає, що позбутися суб'єктивного під час оцінювання якості перекладу неможливо, а задля переваги об'єктивного варто створювати наукові інструменти, якими послуговуватимуться інші науковці. Необхідні, отже, *"істоти без людських почуттів"*, що сприятимуть неупередженому поглядові на тексти. Визначена система параметрів оцінювання якості перекладу, на думку Г. Біттнера, яку визнає та застосовує багато осіб, стає не суб'єктивною, а інтерсуб'єктивною, а, отже, об'єктивнішою (Bittner, 2020, с. 74). Таку саму думку має Ю. Гавз, що закликає до широко-масштабних досліджень та створення *"інтерсуб'єктивно верифікованих критеріїв оцінювання"* на основі великих багатомовних корпусів перекладних текстів (House, 2014, с. 107). К. Шефнер своєю чергою заперечує можливість інтерсуб'єктивної згоди, адже кожен оцінювач має конкретну мету, залежить від контексту оцінювання, а також застосовує різні критерії (Schäffner, 1997, с. 4). Варто також додати, що якість оцінюють не лише перекладачі та редактори, але й також перекладознавці, викладачі, клієнти та інші суб'єкти, які розглядають текст з різних перспектив, крізь призму свого досвіду та фаховості.

У контексті сказаного вище зауважмо, що в перекладознавстві наразі немає єдиної загальновизнаної моделі оцінювання якості перекладу. Варто згадати, приміром, моделі та підходи, напрацьовані для оцінювання якості машинного перекладу (Бірюков, 2007), для оцінювання якості перекладів на академічній площині (Черноватий, 2013), на науковій площині (House, 2014), на індустрійній площині (Williams, 2004), а також ті, що претендують на універсальність (O'Brien, 2012; Daems, 2016). З іншого ж боку, деякі науковці напрацьовують власні ситуативні критерії та системи, які використовують у межах однієї розвідки (Міщенко, 2014). Пояснити різницю поглядів на якість перекладу може також поліпарадигмальність перекладознавства, що уможливило вивчення об'єкта крізь призму низки теорій.

Зазначене вище лише підкреслює складність створення універсальної перекладознавчої моделі оцінювання якості перекладу. Однак у цьому контексті варто також згадати індустрійну площину, що часто лишається без уваги перекладознавців, однак існує за своїми принципами. Так, багато науковців окрес-

люють спільне та відмінне між науковими та індустрійними підходами до оцінювання якості. Безперечно, що ці площини поділяють багато рис: деякі перекладознавчі концепції, наприклад, *"мета перекладу"*, згадані в індустрійних стандартах; між певними перекладознавчими та індустрійними критеріями можна встановити кореляцію (Wagner, & Chesterman, 2002); практичні моделі можна класифікувати за перекладознавчими теоріями, покладеними в їхню основу (Drugan, 2013, с. 44), а також панує загальна згода щодо ролі позатекстових чинників (Hague та інші, 2011).

Водночас низка фактів демонструє фактичну неможливість досягнення інтерсуб'єктивної (або ж інтерплощинної) згоди: перекладознавці та перекладачі працюють у різних умовах, мають різні цілі та пріоритети, а також надають різної ваги категоріям оцінювання. Так, Е. Вагнер говорить про *"незмірну прірву між теорією та практикою"* (Wagner, & Chesterman, 2002), а М. Вілліямс окреслив десять питань, на які теоретики та практики матимуть, імовірно, цілком різні відповіді. Наприклад, на індустрійній площині вдалий переклад – це невидимий переклад, утім, на академічній площині креативні студентські рішення сприяють позитивнішій оцінці (Williams, 2004, с. 14–16). Також З. Лавшер стверджує, що перекладацька спільнота здебільшого ігнорує доробок перекладознавців у контексті оцінювання якості, основною причиною чого, на її думку, є той факт, що перекладознавці не беруть до уваги складності індустрійних процесів та релятивної природи оцінювання якості, а також мають редукціоністський погляд на переклад як на продукт (Lauscher, 2014, с. 149–150). Дж. Друган вважає, що перекладознавці не зважають на реальні ринкові потреби, керуються задоволенням від *"інтелектуального виклику"* та можливості нових відкриттів, а перекладачі своєю чергою прагнуть одержати конкретні рекомендації. Крім того, науковці не можуть бути залученими до індустрійних процесів через низку причин, тож обирають за емпіричний матеріал студентські та вже опубліковані переклади, констатують невдалі рішення без прескриптивних суджень. Такі експерименти, проведені в штучних умовах та за участі студентів, надто ж коли їх опитують та контролюють,

безрезультатні – саме в цьому полягає "*спекулятивний бік перекладознавчих моделей*" (Drugan, 2013, с. 35–45).

Безперечно, що згадані вище факти потверджують фактичну неможливість встановлення інтерплощинно верифікованих критеріїв. Саме тому деякі науковці розробляють універсальні гнучкі моделі, які можна пристосовувати до різних потреб, залежно від контексту оцінювання, а також від ваги певних критеріїв. Яскравим прикладом слугує багатовимірна метрика якості MQM-Core, над якою працювали представники індустрійної і перекладознавчої площини. Вона претендує на універсальність, не спрямована на єдину площину, застосовна для оцінювання людського та машинного перекладів, зіставлення ВТ та ЦТ, оцінювання ВТ та ЦТ тощо. Оцінювачі можуть обирати релевантні критерії із розробленого "*каталогу*", що складається із восьми надрівнів, а також надавати різним критеріям різної ваги. Загалом MQM-Core складається з двох основних елементів: типології помилок та моделі оцінювання. Згаданий доробок має тісний зв'язок із двома сучасними міжнародними стандартами, ISO 5060:2024 та ASTM WK46396, що лише підтверджує його універсальний характер (Lommel, 2024). Подолати "*спекулятивний бік перекладознавчих моделей*", а також "*прірву*" між індустрією та теорією допомогла б, отже, співпраця активних учасників площин, брак якої має низку негативних наслідків – наприклад, ризик, що галузь "*обернеться на майданчик для аматорів*" (Hönig, 2010, с. 15).

У цьому контексті зауважмо брак українських перекладознавчих праць, присвячених вивченню ринку перекладів, зокрема критеріїв, якими послуговуються надавачі послуг оцінювання якості перекладу, або ж релевантних доробків, створених разом із представниками індустрійної площини. Важко однак заперечити важливість вивчення підходів до оцінювання на сучасному українському ринку перекладів, що може посприяти віднайденню не лише актуальних потреб та пріоритетів, але й прогалин та, можливо, критеріїв, на які не зважають під час навчання майбутніх фахівців. У цьому контексті значної ролі набуває новий методологічний підхід до провадження досліджень – *сліпий перекладацький експеримент*. Він спрямований на оцінення індустрійної якості перекладу, за якого надавачі перекладових послуг не

знають, що переклад аналізуватимуть крізь перекладознавчу, а не замовницьку чи споживацьку оптику (Сайко, & Сайко, 2024). Власне такий підхід допоможе виявити принципи, якими послуговуються надавачі послуг без упереджень.

Метою пропонованого розсліду є виявлення та оцінення релевантних принципів та критеріїв на українській індустрійній площині, якими керуються колективні надавачі послуг оцінювання якості перекладу, крізь призму стандартів ISO 17100 та ISO 5060, а також оцінення чутливості фахівців до якості перекладу з погляду різних критеріїв, до яких належать термінологія та послідовність її відтворення, точність перекладу, мовна норма тощо.

Методи:

1. Сліпий перекладацький експеримент. Сталий чинник – одне замовлення, змінний чинник – виконавець (дві перекладові агенції).

2. Порівняльно-перекладознавчий розсліду та пов'язана з ним зіставно-описова метода для оцінення застосованих критеріїв, зіставлення та опису рішень учасників експерименту.

3. Метода узагальнення для опису й узагальнення повторюваних рішень та критеріїв, вирізнення типових ознак.

Евристичні гіпотези:

(1) Підходи до оцінювання якості перекладу, що їх застосовують українські перекладові агенції, концепційно не відповідають принципам, закладеним у міжнародних стандартах ISO 17100 та ISO 5060;

(2) На українській перекладовій площині надавачам послуг оцінювання якості перекладу притаманна знижена чутливість до якості перекладу з погляду низки критеріїв, серед яких передусім термінологія та послідовність її відтворення, точність перекладу та мовна норма.

Зауваги щодо експерименту

Цей експеримент є продовженням експерименту, здійсненого в межах попередньої авторської розвідки, мета якої полягала у вирізненні, опису й пошуку шляхів розв'язання проблеми компонентної послідовності на матеріалі перекладового замовлення та його множинних перекладів задля забезпечення регульовального впливу на якість галузевого перекладу (Saiko, & Saiko, 2024). Відповідно, досліджуваним матеріалом цієї роз-

відки слугує текст виду *Rechtswahrungsanzeige*, а також його переклад, який виконав професійний надавач послуг, *перекладава агенція X* з осередком у Києві, що провадить свою діяльність з 2001 року. Однак задля оцінювання оцінювачів, у чому й полягає мета цієї розвідки, до експерименту було залучено ще двох професійних учасників – перекладові агенції, що пропонують послугу оцінювання якості перекладу. Власне результати їхньої роботи стали емпіричним матеріалом.

Добір учасників та взаємодія з ними

Аналізуючи ринкові пропозиції та добираючи учасників, ми виявили, що лише одна державна (далі – Агенція 1) та три приватні компанії (далі – Агенція 2, Агенція 3 та Агенція 4) пропонують на своїх сайтах послугу оцінювання якості перекладу, про що свідчить інформація на їхніх офіційних сайтах. Усі залучені компанії працюють винятково або переважно з юридичними текстами. Звісно, що багато агенцій погодилися б надати послугу оцінювання якості перекладу, однак інтерес викликають ті, що пропонують її з власної ініціативи.

Уваговартною є ціна послуги: Агенція 1 – від 40 000 гривень, Агенція 2 – 300 гривень, Агенція 3 – 600 гривень. З Агенцією 4 зв'язатися не вдалося. На етапі комунікування з учасниками ми діяли за ідентичним алгоритмом: висловлювали прохання оцінити якість перекладу та не надавали жодних уточнень щодо нашої справжньої мети.

Під час комунікації Агенція 1 надала такі уточнення щодо своєї послуги: (1) оцінювач опрацьовує ті епізоди тексту, на які вказує замовник; (2) ціна залежить від кількості вказаних епізодів; початкова ціна – 40 000 гривень; (3) оцінювач концентрується на змістовому аспекті перекладу та, з огляду на всі правові нюанси, робить певні висновки щодо якості перекладу епізодів, а також пропонує власну інтерпретацію. Звідси випливає, що компанія пропонує на своєму сайті послугу оцінювання якості перекладу, однак здатна надати послугу оцінювання якості перекладу зі змістового погляду тих епізодів, на які вказав клієнт. Ідеться, отже, про несистемний підхід, що не бере до уваги ключових вимог, згаданих, наприклад, у міжнародному стандарті ISO 17100 або ISO 5060 (ISO 17100:2015; ISO 5060:2024). Одержавши уточнення, ми відмовилися від послуг Агенції 1.

Агенція 2 зголосилася надати оцінку якості перекладу, однак під час комунікації зауважила, що найважливіше в перекладі – це правильно відтворений зміст. Також було висловлено прохання вказати на проблемні місця, однак ми відмовилися від цього та уточнили, що хочемо одержати оцінку якості перекладу.

Агенція 3 поцікавилася, що саме нам, як замовникам, не подобається у цьому тексті, які місця незрозумілі, а також запропонувала пояснити текст з юридичного погляду. Наша відповідь була ідентичною до тієї, яку ми надали Агенції 2.

Цікавим є той факт, що Агенція 2 надала одну оцінку якості перекладу, а також пояснила текст з юридичного погляду окремим повідомленням. Натомість Агенція 3 залучила двох експертів *"для отримання об'єктивної оцінки"*.

Перелік емпіричних матеріалів:

1. Перекладове замовлення/первотвір – Mitteilung über die Gewährung einer Unterhaltsleistung (Rechtswahrungsanzeige) gemäß § 7 Unterhaltsvorschussgesetz (UhVorschG);

2. Переклад Агенції X – Повідомлення про надання коштів на утримання (повідомлення про збереження права на компенсацію сплаченої допомоги) згідно з § 7 Закону про аліментний аванс (UhVorschG);

3. Оцінка якості перекладу (див. пункт 2) Агенції 2;

4. Оцінка якості перекладу (див. пункт 2) Агенції 3 – Оцінка 1 та Оцінка 2.

Результати

Задля підтвердження або спростування евристичних гіпотез ми проаналізували послуги кожної агенції окремо. Передусім варто зауважити, що жоден учасник не здійснив повноцінної категоризації помилок та не надав оцінки якості перекладу, натомість запропонував власні варіанти перекладу деяких фрагментів. Цей факт підтвердив нашу першу гіпотезу: підходи до оцінювання якості перекладу, що їх застосовують українські перекладові агенції, концепційно не відповідають принципам, закладеним у міжнародних стандартах ISO 17100 та ISO 5060. Так, останній стандарт містить визначення поняття *"evaluation"*, де зазначено, що ця процедура передбачає зіставлення ВТ та ЦТ, а також *класифікацію* помилок та *надання оцінки*. Втручань до тексту та надання

власних пропозицій процедура не передбачає (ISO 5060:2024, с. 2). Інший стандарт містить визначення таких процедур як, наприклад, "revision" та "review", що пов'язані з внутрішніми робочими процесами агенцій та уможливають втручання до тексту (ISO 17100:2015, с. 2–5). Так, приміром, "reviser" може або коригувати помилки, або рекомендувати зміни перекладачеві (ISO 17100:2015, с. 11). Детальніше про підходи агенцій до надання послуги та якості послуги загалом йтиметься також далі.

З огляду на підхід агенцій, що вказує на незнання ґрунтовних принципів надання послуги оцінювання якості перекладу, ми ухвалили рішення оцінити якість здійснених втручань, що також уможливорює підтвердження або спростування другої гіпотези. Задля реалізації цієї мети ми розглядаємо зв'язки між рішеннями Агенції X та оцінювачів крізь призму опозиції "+" та "-", де "+" – прийнятне рішення, а "-" – неприйнятне. Рішення перекладачів та оцінювачів можна класифікувати за таким принципом (тут і далі – на першому місці розташовані рішення Агенції X, на другому – оцінювачів):

(1) "+" – "+" (суб'єктивність оцінювача, виправлення прийнятного варіанта на прийнятний);

(2) "+" – "-" (виправлення прийнятного варіанта на неприйнятний);

(3) "-" – "+" (виправлення неприйнятного варіанта на прийнятний);

(4) "-" – "-" (виправлення неприйнятного варіанта на неприйнятний або невиправлення неприйнятного варіанта).

Під *чутливістю оцінювачів до якості перекладу* у контексті цієї розвідки ми розуміємо їхню здатність виявити та систематично, вичерпно й коректно скоригувати помилки різних категорій та підкатегорій. Певною мірою це поняття корелює з компетентністю, однак радше пов'язане із загальнонаціональними негативними тенденціями на індустрійній площині, які полягають у послабленні вимог до якості перекладу, а, отже, до компетентності перекладачів загалом. Також задля реалізації мети ми послуговувалися класифікацією помилок, зазначеною у стандарті (ISO 5060:2024, с. 18). Опис усіх рішень оцінювачів невиправданий у межах цієї розвідки, а тому ми надамо лише найпромовистіші приклади.

Розгляньмо підхід Агенції 2 до надання послуги, а також якість втручань детальніше. Агенція 2, надіславши "оцінку" якості перекладу, додала окремо до листа таке пояснення: *"Текст юридично складний для розуміння, тому в цьому листі йдеться про: Фінансові зобов'язання, які Ви маєте перед державним органом (відділом авансових виплат). Ви повинні відшкодувати кошти, оскільки держава виплатила аліменти вашій дитині замість вас ..."*. Ми, отже, не одержали жодних коментарів щодо якості перекладу загалом. Крім того, надісланий документ містив зрадагований переклад без жодних зауваг: надавач послуги виправив невдалі, на його думку, рішення та виділив змінені місця жовтим кольором. Місцями жовтим були виділені кілька речень поспіль, а місцями – лише окремі слова; зміни однак стосувалися як до змістових, так і до мовних проблем. Ми, будучи в ролі клієнтів, не одержали фахового висновку щодо якості перекладу, що посвідчує низьку якість послуги Агенції 2. Окрім того, акцент на змістових аспектах перекладу у листі продемонстрував, що надавачі не усвідомлюють багатогранності концепту якості.

Зіставивши оригінал, переклад та його зрадаговану версію, ми змогли оцінити якість втручань. У таблиці 1 подано два яскраві приклади зв'язкової категорії "+" – "+".

Таблиця 1

Приклади зв'язкової категорії "+" – "+" (Агенція 2)

	Оригінал	Переклад (+)	Втручання (+)
1	Nach § 7 des Unterhaltsvorschussgesetzes [...]	Відповідно до § 7 Закону [...]	Згідно з § 7 Закону [...]
2	Unterhaltszahlungen leisten Sie bitte unter Angabe des Kassenzeichens [...]	Просимо сплачувати аліменти із зазначенням [...]	Аліментні виплати Ви повинні здійснювати, вказуючи [...]

Так, оцінювач замінив конструкцію "відповідно до" на "згідно з" – рішення, яке фактично неможливо зарахувати до будь-якої категорії ISO 5060, адже обидва варіанти прийнятні. Те саме можна стверджувати про друге втручання.

До категорії "+" – "-" можна зарахувати приклади з таблиці 2. Передусім зауважмо, що оцінювач не виправив помилкового з термінологічного погляду рішення "Anspruch – pozov" у першому випадку – "-" – "-". Друге рішення було доречним, адже переклад містить неточність або ж певну імпліцитну неоднозначність через порядок слів – "-" – "+". Однак третє втручання призвело до викривлення змісту та порушення логіки тексту загалом: "Ви не можете звільнитися від обов'язку утримання, виплачуючи кошти одному з батьків дитини".

Таблиця 2

Приклади зв'язкової категорії "+" – "-" та інших (Агенція 2)

	Оригінал	Переклад	Втручання
1	Solange der Anspruch auf uns übergegangen ist, können Sie den Unterhalt nicht mehr mit befreiender Wirkung an den alleinstehenden Elternteil Ihres Kindes bzw. dessen rechtlicher Vertretung (Rechtsanwalt, Beistand, Jobcenter) zahlen	Поки позов (-) передано нам, Ви можете більше не сплачувати (-) аліменти одному з одиноких батьків Вашої дитини або його законному представнику (адвокату, консультанту, центру зайнятості) зі звільненням від подальших зобов'язань (+)	Поки позов (-) передано нам, Ви не можете звільнитися від обов'язку (+) утримання, виплачуючи кошти одному з батьків дитини або його законному представнику (адвокату, соціальним працівникам, центру зайнятості) (-)
2	Unser Anspruch ergibt sich aus den bewilligten und ausgezahlten monatlichen Unterhaltsvorschussleistungen gemäß dem UhVorschG in der jeweils geltenden Fassung	Наші права впливають із затверджених та сплачених щомісячних авансових платежів відповідно до Закону про аліментний аванс у поточній редакції	Наші зобов'язання ґрунтуються на щомісячних авансових виплатах на утримання, які були затверджені та виплачені відповідно до чинного Закону про авансові виплати на утримання (UhVorschG)

У другому випадку хочемо звернути увагу на термін "Anspruch", почасти прийнятний відповідник у перекладі "права" та некоректне втручання "зобов'язання". Власне через цю зміну порушено логіку та зрозумілість тексту загалом.

Таблиця 3 містить приклади випадків категорії "-" – "+" (виправлення неприйнятного варіанта на прийнятний). Так, у перекладі запропоновано переклад терміна "Abzweigungsanträge" як "заявки на виділення коштів". Оцінювач натомість запропонував прийнятний з термінологічного погляду варіант: "заяви на відрахування коштів".

Таблиця 3

Приклади зв'язкової категорії "-" – "+" (Агенція 2)

	Оригінал	Переклад (-)	Втручання (+)
1	In diesem Zusammenhang weisen wir Sie darauf hin, dass für das Jugendamt des Kreises Groß-Gerau die Möglichkeit besteht, Abzweigungsanträge bei den für Sie zuständigen Finanzämtern, Rententrägern, Agenturen für Arbeit, etc. zu stellen	У зв'язку з цим хочемо звернути увагу на те, що управління у справах молоді району Грос-Герау має можливість подавати заявки на виділення коштів до відповідальних за Вас податкових інспекцій, пенсійних установ, агенцій з працевлаштування тощо	У зв'язку з цим хочемо звернути увагу на те, що управління у справах молоді району Грос-Герау має можливість подавати заяви на відрахування коштів до відповідальних за Вас органів, наприклад податкових інспекцій, пенсійних установ, агенцій з працевлаштування тощо
2	Eine Kopie des Dauerauftrages wäre bis zum 28.02.2023 zu übersenden.	Копію довгострокового доручення просимо надіслати до 28.02.2023 року	Копію доручення на постійне перерахування коштів просимо надіслати до 28.02.2023 року

У другому випадку оцінювач експлікував переклад терміна "Dauerauftrag", завдяки чому текст став зрозумілішим.

Насамкінець розгляньмо приклади категорії "-" – "-". У таблиці 4 надано приклади не виправлених помилок. З огляду на призначення тексту, деякі з них можна розглядати як абсолютно неприйнятні.

Таблиця 4

Приклади зв'язкової категорії "-" – "-" (Агенція 2)

	Оригінал	Переклад (-)	Втручання (-)
1	Hinsichtlich unserer Unterhaltsforderung setzen wir Sie in Verzug	Що стосується наших аліментних вимог, ми їх Вам відтермінуємо	(-)
2	Sie werden davon unterrichtet, dass Ihr Kind [...] eine Unterhaltsleistung [...] erhält	Повідомляємо, що Ваша дитина [...] отримує він нас кошти на утримання	(-)
3	Das Kind hat gegen Sie einen bürgerlichrechtlichen Unterhaltsanspruch nach §§ 1601 ff Bürgerliches Gesetzbuch	Дитина має проти Вас цивільно-правовий позов на сплату аліментів відповідно до §§ 1601 і далі Цивільного кодексу	(-)

Надані приклади посвідчують низьку чутливість надавача послуг до змістових аспектів перекладу. Водночас, якщо зважати на критерії в ISO 5060, то можна простежити й інші не виправлені хиби: з погляду мовної норми та, відповідно, правопису, оформлення тексту, стилю, термінологічної послідовності тощо. Також ця розвідка підтвердила проблему компонентної послідовності, яка була фокусом попереднього авторського дослідження (Saiko, & Saiko, 2024). Усі ці факти вказують на незастосування системного підходу. Також не менш важливою є наявність втручань суб'єктивного характеру, які не можна у цьому разі розцінювати як негативні, однак які без додаткового пояснення чи зарахування до певної об'єктивної категорії можуть створити у замовника оцінки враження, що переклад містить

багато виправлень, а, отже, неякісний. У такому разі йдеться про своєрідну "стратегію мінімакс" у контекстуальному значенні: мінімальна кількість зусиль, однак максимальна кількість виправлень, а, отже, демонстрація високої якості оцінки перекладу.

Розгляньмо Оцінку 1 Агенції 3. Так, оцінювач надав коментарі безпосередньо у документі. Режим рецензування полегшив розгляд втручань. Зауважмо однак аналогічність підходу Агенції 3 до надання послуги (коли порівняти з Агенцією 2): замість оцінки якості перекладу та категоризованих помилок ми одержали пропозиції для поліпшення тексту. Розгляньмо їх крізь призму можливих зв'язкових категорій між перекладом та оцінкою.

Загалом документ містить тридцять два виправлення. Приклади "+" – "-" стосувалися здебільшого мовної норми та правопису (див. табл. 5, випадок 1). Уваговартим, на нашу думку, є випадок 2, який містить приклади різних зв'язкових категорій. Пропоновані зміни та відповідні фрагменти перекладу послідовно позначені в таблиці знаком "+" або "-". Так, переклад частини "*an den allein stehenden Elternteil [...] zahlen*" містить алогізм "*сплачувати аліменти одному з самотніх батьків Вашої дитини*": таке формулювання імпліцитно вказує на те, що окрім батька, якому адресований цей текст, дитина має ще й інших самотніх батьків, одному з яких адресат цього тексту не може сплачувати виплати на утримання. Зауважмо, що слово "*Elternteil*", яке дедалі частіше використовують замість слів "*Mutter*" або "*Vater*" у німецькій мові, не має прямого відповідника в українській мові. Спроби перекласти його за допомогою конструкції "*один із батьків*" у цьому контексті породили нелогічні рішення. Оцінювач не скоригував цієї помилки, натомість вилучив слово "*самотній*", а також замінив конструкцію "*сплачувати аліменти кому*" на "*сплачувати аліменти на користь кого*", що можна зарахувати до категорії "+" – "+". Окрім того, варто звернути увагу на словосполучку "*mit Befreiender Wirkung*" та її почасти прийнятний із змістового погляду переклад "*зі звільненням від подальших зобов'язань*". Оцінювач запропонував власний некоректний переклад: "*на користь одного з батьків Вашої дитини, який/яка має право на звільнення від сплати аліментів*". Безперечно, що ця пропозиція абсолютно суперечить логіці тексту.

Таблиця 5

**Приклади зв'язкової категорії "+" – "-" та інших
(Агенція 3, Оцінка 1)**

	Оригінал	Переклад	Втручання
1	[...]-Str.	[...]-штр. (+)	[...]-Штр. (-)
2	Solange der Anspruch auf uns übergegangen ist, können Sie den Unterhalt nicht mehr mit Befreiender Wirkung an den allein stehenden Elternteil Ihres Kindes bzw. dessen rechtlicher Vertretung [...] zahlen	Поки позов (-) передано нам, Ви можете більше не (-) сплачувати аліменти одному з одиноких батьків Вашої дитини (-) або його законному представнику [...] зі звільненням від подальших зобов'язань (+)	Оскільки вимоги (-) були передані нашої установі, Ви більше не можете (+) сплачувати аліменти безпосередньо на користь одного з батьків Вашої дитини (-), який/яка має право на звільнення від сплати аліментів (-), або його/її законного представника ...

Також ми виявили низку пропозицій оцінювача категорії "-" – "+" (див. табл. 6). У першому випадку додано пропущену в перекладі цифру, а також заувагу про те, що назву закону треба брати в лапки. Варто однак зауважити про низьку якість самої послуги: потенційний клієнт, що не знає німецької мови, ймовірно, не зрозумів би, про що йдеться. Загалом текст містить до десяти зауваг німецькою мовою, що стосувалися також і до категорії оформлення. У деяких випадках коментарі-виправлення були коректні з погляду точності та мовної норми.

Таблиця 6

**Приклади зв'язкової категорії "-" – "+" та інших
(Агенція 3, Оцінка 1)**

	Оригінал	Переклад (-)	Втручання (+)
1	[...] gemäß § 7 Unterhaltsvorschussgesetz (UhVorschG)	[...] згідно з § (-) Закону про аліментний аванс (UhVorschG) (-)	§ 7 ausgelassen (+) "Про аліментний аванс" in Anführungszeichen setzen (+)

Заінчення табл. 6

	Оригінал	Переклад (-)	Втручання (+)
2	[...] eine Unterhaltsleistung seit dem 01.01.2023 von derzeit 252,- Euro monatlich von hier erhält	[...] отримує він нас кошти на утримання з 01.01.2023 р., наразі 252,- євро на місяць	Muss unterstrichen werden
3	Das Kind hat gegen Sie einen bürgerlich-rechtlichen Unterhaltsanspruch [...]	Дитина має проти Вас цивільно-правовий позов на сплату аліментів [...]	Meine Empfehlung: Дитина має право вимагати від Вас виплати аліментів [...]
4	Hinsichtlich unserer Unterhaltsforderung setzen wir Sie in Verzug	Що стосується наших аліментних вимог, ми їх Вам відтермінуємо.	Щодо нашої вимоги про виплату аліментів, то Ви маєте перед нами заборгованість
5	Über gestellte Abzweigungsanträge [...]	[...] подані заявки на виділення коштів .	перенаправлення
6	[...] den Unterhaltsvorschuss [...] überweisen	[...] сплачений нами аванс та перераховувати його [...]	переказувати

Окрім описаних вище, яскравим прикладом зв'язкової категорії "-" – "-" є термін "*Bewilligungszeitraum*", його переклад "*період схвалення*" та пропозиція оцінювача "*період схвалення виплат*". Навіть попри уточнення, що йдеться про схвалення виплат, ця частина тексту незрозуміла. Безперечно, що ми не маємо на меті висвітлити абсолютно кожен випадок втручання, однак наведені приклади демонструють низьку якість роботи оцінювача: додавання нових помилок зі змістового та мовного погляду, зауваги німецькою мовою щодо правопису, невзяття до уваги послідовності відтворювання різних термінів, невиправлення низки змістових помилок тощо. Зауважмо водночас, що оцінювач брав до уваги також таку категорію як оформлення, а також повноту перекладу.

Насамкінець розгляньмо Оцінку 2 Агенції 3. У листі другий оцінювач надав загальну оцінку якості перекладу: "Переклад *непоганий*, але *те, що потрібно змінити*, виділено червоним. Решта приміток: це те, що було б більш *вдалим* та *зрозумілим формулюванням*. Можна ще змінювати *порядок в реченні* і деякі *формулювання для кращого сприйняття*, але переклад *читається доволі непогано*. Думаю, що свою *функцію* цей переклад мав би виконати". Жирним курсивом ми виокремили ті критерії та ключові пункти, якими, очевидно, послуговувався оцінювач. Якщо керуватися надрівнями, зазначеними у ISO 5060, то йдеться про такі критерії: **мовна норма** (зрозуміле формулювання, порядок слів у реченні, краще сприйняття), **точність**, **відповідність аудиторії** (функція), а також критерій **інше** (загальні оцінкові судження квалітної природи про "непоганий переклад" про "вдалі" формулювання, а також про те, що "переклад читається доволі непогано").

Від Оцінювача 2 ми також одержали документ із пропозиціями для поліпшення якості тексту у режимі рецензування. Розгляньмо коментарі крізь призму зв'язкових категорій між перекладом та оцінкою. Випадків "+" – "+" не виявлено. Таблиця 7 містить приклад категорії "+" – "-", у якому оцінювач уточнює зміст, однак пропонує неправильного з погляду мовної норми відповідника. Окрім того, учасник не скоригував змістової помилки в цьому самому сегменті "*in Höhe der von hier gewährten Unterhaltsleistung*" – "у розмірі наданих тут коштів" ("–" – "-").

Таблиця 7

Приклади зв'язкової категорії "+" – "-" (Агенція 3, Оцінка 2)

	Оригінал	Переклад (+)	Втручання (-)
1	Nach § 7 des Unterhaltsvorschussgesetzes sind die Unterhaltsansprüche des Kindes gegen Sie in Höhe der von hier gewährten Unterhaltsleistung auf das Land Hessen, [...]	Відповідно до § 7 Закону [...] вимоги аліментів на дитину до Вас у розмірі наданих тут коштів на утримання були передані землі Гессен [...]	Можна замінити на "нами" або "нашою установою"

Приклади категорії "-" – "+" надані в таблиці 8. Можна зауважити, що оцінювач прагнув зробити текст зрозумілішим та зважав на зміст оригіналу, а в коментарях надавав додаткові пояснення. Водночас не було скориговано згаданий вище алогізм "аліменти одному з одиноких батьків Вашої дитини" "-" – "-".

Таблиця 8

**Приклади зв'язкової категорії "-" – "+" та інших
(Агенція 3, Оцінка 2)**

	Оригінал	Переклад (-)	Втручання (+)
1	Zimmer Nr.	Кімната №	Кабінет №
2	[...], können Sie den Unterhalt nicht mehr [...] zahlen	[...], Ви можете більше не сплачувати аліменти одному з одиноких батьків Вашої дитини [...]	"не можете більше сплачувати" (<i>виділено червоним – заувага наша</i>)
3	Bewilligungszeitraum	період схвалення	виплат (мається на увазі період, коли аліменти сплачує установа)
4	Hinsichtlich unserer Unterhaltsforderung setzen wir Sie in Verzug	Що стосується наших аліментних вимог, ми їх Вам відтермінуємо	"Ви їх протермінували" / не сплатили вчасно (<i>виділено червоним – заувага наша</i>)
5	Dauerauftrag	довгострокове доручення	варто доповнити для кращого розуміння "на здійснення регулярного платежу"

Таблиця нижче містить приклади категорії "-" – "-". Так, у першому прикладі оцінювач не побачив змістової помилки, сконцентрувався натомість на структурі речення перекладу та не вилучив хибної інформації про судовий позов. У другому випадку оцінювач не зауважив того, що в перекладі пропущена цифра.

Таблиця 9

Приклади зв'язкової категорії "-" – "-" (Агенція 3, Оцінка 2)

	Оригінал	Переклад (-)	Втручання (-)
1	Das Kind hat gegen Sie einen bürgerlich-rechtlichen Unterhaltsanspruch nach §§1601 ff Bürgerliches Gesetzbuch	Дитина має проти Вас цивільно-правовий позов на сплату аліментів відповідно до §§ 1601 і далі Цивільного кодексу	Краще: "Дитина має до Вас цивільно-правову вимогу", позов подається до суду
2	... gemäß § 7 Unterhaltsvorschussgesetz (UhVorschG)	... згідно з § Закону про аліментний аванс (UhVorschG)	—

Очевидним є, отже, той факт, що оцінювач не концентрувався на змісті оригіналу та його повноцінному правильному відтворенні. Пріоритетнішою була категорія "мовна норма" (зрозумілість, читаність), але водночас не були взяті до уваги правописні помилки та оформлення тексту загалом. Також оцінювач не зробив зауваг щодо непослідовності відтворення термінів (наприклад, терміна "*Unterhalt*"). Усе це вказує на невикористання певної цілісної системи для оцінювання якості перекладу, на неусвідомлення багатогранності концепту "якість перекладу" та на низьку чутливість до якості перекладу загалом.

Дискусія і висновки

Здійснений сліпий експеримент уможливив підтвердження першої евристичної гіпотези: підходи до оцінювання якості перекладу, що їх застосовують українські перекладові агенції, концепційно не відповідають відповідним принципам, закладеним у міжнародних стандартах ISO 17100 та ISO 5060. Надавши замовлення двом агенціям, що пропонують послугу оцінювання якості перекладу, ми одержали один зредагований текст та два тексти з пропозиціями поліпшення якості перекладу у режимі рецензування. Жоден учасник не здійснив категоризації помилок та не надав оцінки якості за певною шкалою. Третя агенція, що теж надає таку послугу, уже на етапі комунікування підтвердила наше дослідницьке припущення, адже бере до уваги винятково ті фрагменти тексту, на які вказує замовник, пере-

віряє правильність відтворення змісту та в разі потреби пропонує власну інтерпретацію. На основі цих фактів можна висновувати про те, що на українському ринку перекладових послуг не розвинена на належному рівні послуга надання оцінки якості перекладу.

Також результати перекладознавчого розсліду уможливили підтвердження другої гіпотези: на українській перекладовій площині надавачам послуг оцінювання якості перекладу притаманна знижена чутливість до якості перекладу з погляду низки критеріїв, серед яких передусім термінологія та послідовність її відтворення, точність перекладу та мовна норма. Так, проаналізувавши загальний підхід учасників, ми оцінили якість, систематичність та доречність їхніх втручань. Для реалізації цієї мети ми послуговувалися класифікацією помилок у стандарті ISO 5060, крізь призму якої оцінювали доречність та систематичність зауваг. Також ми встановили чотири можливі зв'язкові категорії між перекладом та втручанням: "+" – "+", "+" – "-", "-" – "+", "-" – "-". Так, Агенція 2 вдавалася місцями до суб'єктивних втручань, які не можна зарахувати до жодної категорії помилок, коригувала термінологічні та змістові помилки спорадично, не брала до уваги термінологічної послідовності, мовної норми, посеред того правописних помилок, а також оформлення тексту, стилю та інших категорій. Крім того, деякі втручання спричинилися до викривлення змісту оригіналу та виникнення помилок, ненаявних у перекладі. Очевидною є концентрація на зрозумілості тексту та точності перекладу. Така вибіркковість вказує на несистемність підходу. На основі невиправлених та доданих хиб ми констатували зменшену чутливість надавача послуг до якості перекладу загалом, зокрема також і з погляду критеріїв, згаданих у другій гіпотезі.

Розгляд оцінок Агенції 3, що залучила двох експертів, уможливив подібні висновки. Так, підхід Оцінювача 1 був систематичнішим: взято до уваги правильність перекладу термінів (однак не послідовність їхнього відтворення), точність перекладу, мовну норму (правопис, зрозумілості тексту), оформлення. Водночас заувагам притаманна спорадичність, вибіркковість певних випадків у межах категорій (наприклад, з погляду термінології, мовної норми тощо). Оцінювач не скоригував багато змістових

помилки, деякі втручання також призвели до виникнення нових помилок. Деякі зауваги щодо правопису також не були коректними. Оцінювач 2 брав до уваги такі категорії та підкатегорії, як термінологія (однак не послідовність її відтворення), точність перекладу та мовна норма (зрозумілість тексту). Втручання однак були вибіркові та місцями некоректні, також призводили до виникнення нових помилок.

На основі результатів експерименту можна стверджувати, отже, не лише про концепційну неправильність підходів оцінювачів до надання відповідної послуги, але й також про їхню зменшену чутливість до змістових, мовних, термінологічних та інших аспектів перекладу. Жоден з учасників не забезпечив якісного (принаймні з погляду точності та термінології) перекладу та його оцінювання.

Перспективою дальших розвідок є вивчення застосовності класифікації помилок та моделі оцінювання якості перекладу, зазначеної у стандарті ISO 5060:2024, для українського індустріального та академічного перекладознавчого простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бірюков, А. В. (2007). *Оцінка якості машинного перекладу* [Автореф. дис. канд. філолог. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка]. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. <http://194.44.11.130/aref/20081124032372>

Міщенко, А. Л. (2014). Аналіз україномовних перекладів текстів технічної документації. *Наукові записки*, 126, 194–205.

Сайко, К. О., & Сайко, М. А. (2024). Сліпий перекладацький експеримент: крізь терни до якості. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, 210 (3), 265–273. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-210-38>

Черноватий, Л. М. (2013). *Методика викладання перекладу як спеціальності*. Нова Книга.

Bittner, H. (2020). *Evaluating the Evaluator: A Novel Perspective on Translation Quality Assessment*. Routledge. <https://doi.org/10.12807/ti.115202.2023.r03>

Daems, J. (2016). *A translation robot for each translator?: a comparative study of manual translation and post-editing of machine translations: Process, quality and translator attitude*. doctoral dissertation. [PhD Thesis, Ghent University]. Universiteit Gent. <https://biblio.ugent.be/publication/8058017>

Drugan, J. (2013). *Quality in Professional Translation: Assessment and Improvement*. Bloomsbury. <https://www.bloomsbury.com/uk/quality-in-professional-translation-9781441149541/>

International Organization for Standardization. (2024). Translation services – Evaluation of translation output – General guidance (ISO Standard № 5060:2024). <https://www.iso.org/standard/80701.html>

International Organization for Standardization. (2015). Translation services – Requirements for translation services (ISO Standard № 17100:2015). <https://www.iso.org/standard/59149.html>

Lauscher, S. (2000). Translation quality assessment: where can theory and practice meet? *The Translator*, 6(2), 149–168.

Schäffner, C. (1998). From "Good" to "Functionally Appropriate": assessing translation quality. *Translation and quality*, 4, 1–5.

Hague, D., Melby, A., & Zheng, W. (2011). Surveying Translation Quality Assessment A Specification Approach. *Interpreter and Translator Trainer*, 5, 243–267.

Hönig, H. G. (2010). Positions, Power and Practice: Functionalist Approaches and Translation Quality Assessment. *Current Issues in Language and Society*, 4, 6–34. <https://doi.org/10.1080/13520529709615477>

House, J. (2014). *Translation Quality Assessment: Past and Present*. Routledge.

Saiko, K. O., & Saiko, M. A. (2024). Komponentenkonsistenz als ein qualitätssichernder Aspekt der deutsch-ukrainischen Fachübersetzung. *Alfred Nobel University Journal of Philology*, Band 28(2), 363–379. <https://doi.org/10.32342/3041-217X-2024-2-28-22>

Lommel, A., Gladkoff, S., Melby, A., Wright, S., Strandvik, I., Gasova, K., Vaasa, A., Benzo, A., Marazzato Sparano, R., Foresi, M., Innis, J., Han, L., & Nenadic, G. (2024). The Multi-Range Theory of Translation Quality Measurement: MQM scoring models and Statistical Quality Control. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2405.16969>

Brien, S. O. (2012). Towards a dynamic quality evaluation model for translation. *Journal of Specialised Translation*, 17(A), 55–77.

Chesterman, A., & Wagner, E. (2002). *Can Theory Help Translators?: A Dialogue Between the Ivory Tower and the Wordface*. Routledge.

Williams, M. (2004). *Translation quality assessment: An argumentation-centred approach*. University of Ottawa Press.

REFERENCES

Biriukov, A. V. (2007). Machine translation quality evaluation. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: KNU. Vernadsky National Library of Ukraine [in Ukrainian]. <http://194.44.11.130/aref/20081124032372>

Bittner, H. (2020). *Evaluating the Evaluator: A Novel Perspective on Translation Quality Assessment*. Routledge. <https://doi.org/10.12807/ti.115202.2023.r03>

Brien, S. O. (2012). Towards a dynamic quality evaluation model for translation. *Journal of Specialised Translation*, 17(A), 55–77.

Chernovatyi, L. M. (2013). *Methodology of Teaching Translation as a Specialty*. Nova Knyha [in Ukrainian].

Chesterman, A., & Wagner, E. (2002). *Can Theory Help Translators?: A Dialogue Between the Ivory Tower and the Wordface*. Routledge.

Daems, J. (2016). *A translation robot for each translator?: a comparative study of manual translation and post-editing of machine translations: Process, quality and translator attitude*. doctoral dissertation. [PhD Thesis, Ghent University]. Universiteit Gent. <https://biblio.ugent.be/publication/8058017>

Drugan, J. (2013). *Quality in Professional Translation: Assessment and Improvement*. Bloomsbury. <https://www.bloomsbury.com/uk/quality-in-professional-translation-9781441149541>

Hague, D., Melby, A., & Zheng, W. (2011). Surveying Translation Quality Assessment A Specification Approach. *Interpreter and Translator Trainer*, 5, 243–267.

Hönig, H. G. (2010). Positions, Power and Practice: Functionalist Approaches and Translation Quality Assessment. *Current Issues in Language and Society*, 4, 6–34. <https://doi.org/10.1080/13520529709615477>

House, J. (2014). *Translation Quality Assessment: Past and Present*. Routledge.

International Organization for Standardization. (2015). Translation services – Requirements for translation services (ISO Standard № 17100:2015). <https://www.iso.org/standard/59149.html>

International Organization for Standardization. (2024). Translation services – Evaluation of translation output – General guidance (ISO Standard № 5060:2024). <https://www.iso.org/standard/80701.html>

Lauscher, S. (2000). Translation quality assessment: where can theory and practice meet? *The Translator*, 6(2), 149–168.

Lommel, A., Gladkoff, S., Melby, A., Wright, S., Strandvik, I., Gasova, K., Vaasa, A., Benzo, A., Marazzato Sparano, R., Foresi, M., Innis, J., Han, L., & Nenadic, G. (2024). The Multi-Range Theory of Translation Quality Measurement: MQM scoring models and Statistical Quality Control. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2405.16969>

Mishchenko, A. L. (2014). Analysis of Ukrainian translations of technical documentation texts. *Research Bulletin. Ser.: Philological Sciences*, 126, 194–205 [in Ukrainian].

Saiko, K. O., & Saiko, M. A. (2024). Blind translator experiment: per aspera ad quality. *Research Bulletin. Ser.: Philological Sciences*, 210(3), 265–273 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-210-38>

Saiko, K. O., & Saiko, M. A. (2024). Component Consistency as One of the Aspects of German-Ukrainian Specialized Translation Quality Assurance. *Alfred Nobel University Journal of Philology*, vol. 28, issue 2, 363–379 [in German]. <https://doi.org/10.32342/3041-217X-2024-2-28-22>

Schäffner, C. (1998). From "Good" to "Functionally Appropriate": assessing translation quality. *Translation and quality*, 4, 1–5.

Williams, M. (2004). *Translation quality assessment: An argumentation-centred approach*. University of Ottawa Press.

Отримано редакцію журналу / Received: 12.11.24

Прорецензовано / Revised: 29.11.24

Схвалено до друку / Accepted: 12.12.24

Kateryna SAIKO, Assist.

ORCID ID: 0009-0004-6984-9157

e-mail: katerynasaiko7@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine

EVALUATING THE EVALUATOR: TRANSLATION QUALITY IN THE INDUSTRY

Background. A considerable number of studies have been devoted to specialized translation quality assessment, resulting in the development of various universal or specific approaches and models. However, the industry domain remains understudied, particularly the principles, approaches, and work quality of entities providing translation quality evaluation services. This study aims to identify and evaluate the relevant principles and criteria used by collective providers of translation quality evaluation services through the lens of ISO 17100 and ISO 5060 standards. Additionally, this article focuses on evaluating specialists' sensitivity to translation quality.

Methods. The comprehensively formulated methodology encompasses a blind translator experiment incorporating two collective providers of translation quality evaluation services, comparative translation analysis and related comparative-descriptive method, as well as the method of generalization.

Results. The experimental results demonstrated that Ukrainian professional service providers' approaches to translation quality evaluation conceptually do not align with the principles outlined in ISO 17100 and ISO 5060 standards, as none of the participants categorized errors or

provided translation quality evaluation according to any scale. The Ukrainian translation market shows reduced sensitivity of service providers to translation quality in terms of terminology and its consistency, translation accuracy, language norms, and other categories. The evaluators' interventions were characterized by inconsistency, selectivity, and occasionally low quality.

Conclusions. *The results of this study revealed conceptual flaws in approaches to specialized translation quality evaluation in the industry domain, low sensitivity of service providers to translation quality, and a lack of awareness regarding the multifaceted nature of quality. These findings indicate the need to develop a universal translation quality evaluation system and highlight the importance of training future specialists in fundamental principles of specialized translation quality evaluation services.*

Keywords: *translation quality, quality evaluation, blind translator experiment, evaluator.*

Автор заявляє про неаявність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses, or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.